

Ədəbiyyatımızın düşünən beyni - Vaqif Aslan

**Professor Fərman İsmayılov: "Vaqif! Özünü qoru!
Sən ədəbiyyatımızın təkə yazan əli yox, həm də düşünən beynisən"**

Tanınmış, görkəmli, dahi adamlar haqqında yazmaq, onların fəaliyyətinə, dediyi sözə qiymət vermək həyatda ən çətin, ən məsuliyyətli və ən qorxulu işdir. Səbəbi də budur ki, belə insanların həyatı, məşğuliyyəti, gördükləri iş həddindən ziyadə çətin və mürəkkəb, cəmiyyətdə tutduqları mövqe isə çox yüksəkdə olur. Ona görə də onlar haqqında hər yazılan söz, hər cümləni dəfələrlə ölçüb-biçdikdən sonra qələmə almaq lazımdır ki, ictimaiyyətin qınağına tuş gəlməyəsən.

Belə insanlardan biri də haqqında söhbət açmaq istədiyim, təəllüsünü soy adından götürmüş, müasir ədəbiyyatımızda özünəməxsus və təkrarolunmaz yeri olan şair-dramaturq, yazıçı-publisist VAQİF ASLANDIR. O, həm də tarixçi, folklorşünas, türkoloq olmaqla yanaşı, fransız dili mütəxəssisidir. Eyni zamanda O, gələcəyimizin qarantı olan gənc nəslin təlim-tərbiyəsində, savad almasında böyük rol oynayan pedaqoqdur. İndi özünü deyən, belə şəxsiyyət haqqında nə isə deməyə, yazmağa necə cəsarət edəsən?! Amma bu cəsarəti mənə qəhrəmanımızın bu yaxınlarda qeyd edəcəyimiz 70 illik yubileyi verdi. Yeni tam əminəm ki, yazıda səhvlərim, yerində olmayan cümlələrim, "artıq-əskik" ifadələrim olsa da, Vaqif müəllim yubileyi ərəfəsində irad tutub məni utandırmayacaq və sadəcə, qeyri-peşəkar bir jurnalistin təbriki kimi qəbul edəcəkdir. Elə bilirəm böyük tərəddüddən sonra başlamaq istədiyim məqalə-təbrikin ən çətin hissəsini bir təhər də olsa başa çatdırdım.

İndi isə Azərbaycan oxucularının əksəriyyətinin tanıdığı yubilyar haqqında qısa tanışlıq: Vaqif Cumay oğlu Aslanov 1950-ci il iyulun 5-də Azərbaycanın ən qədim diyarı olan Şəkinin ən qədim və safalı kəndi olan Kişdə dünyaya göz açıb. Orta təhsilini doğma kəndində və qonşu Oxud kəndində ana dilində başa vurduqdan sonra, nədənsə fransız dilinə meylini salıb və Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunun "Fransız və Azərbaycan dilləri" fakültəsində ali təhsil alıb. Şeir, poema, roman, dram əsərləri çap edilmiş çoxsaylı kitabların, elmi-

publisistik məqalələrin müəllifi olan Vaqif Aslan hazırda Azərbaycan Pedaqoji Universitetinin Şəki filialının baş müəllimi və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Şəki filialının rəhbəridir.

Var-dövlət, ad-san, şan-şöhrət ardınca heç vaxt qaçmayan, hətta tutduğu vəzifəyə görə yaşadığı və işlədiyi regionda ədəbi mühitin təmsilçiləri və ədəbiyyat sevrərlərlə görüşlər keçirmək üçün bir otaq belə tələb etməyən Vaqif Aslanı tez-tez Şekidə M.Füzulinin və B.Vahabzadənin adlarını daşıyan istirahət parklarında, Şəhidlər Xiyabanında, Xan Sarayının həyətində oxucularla, şair və yazıçılarla görüşlər keçirdiyinin şahidi olurdu. Özündən soruşanda ki, niyə görüşlər, rəsmi tədbirlər, poeziya gecələri keçirmək üçün məkanı yoxdur? - cavab verir ki, insanlarla təbiətin qoynun-

Tanınmış türkoloq, tənqidçi, siyasətçi alim, Vaqif Aslanın həmkəndlisi və yaxın dostu olmuş mərhum Aydın Məmmədov yubilyarın yaradıcılığı haqqında yazdığı məqalədə deyirdi:

"Vaqifin şeirlərinin mərkəzində həmişə insan, onun hiss və həyəcanları durur. Səmimiyyət onun şeirlərində

Fotoda soldan Vaqif Aslan, M.Nəbibəyov, professor Fərman İsmayılov

da görüşməkdən böyük zövq alır.

Vaqif Aslan poeziyası VII sinifdə oxuyanda yazdığı ilk şeiri olan "Mən sizə vuruldum, a qarlı dağlar"la başlayıb, sonra isə onun qələmi "istirahət" nədi bilmədən şeirdən poemaya, poemadan pyesə, pyesdən isə tarixi romanlara qədər gedib çıxıb.

Bu gün Vaqif Aslan yaradıcılığı ilə tanış olmayan Azərbaycan ziyalıları tapmaq çətin olar...

Vaqif Aslan şair olmasının səbəbini dünyaya göz açdığı doğma kəndinin, yaşadığı Qədim Şəkinin səfəli təbiəti, əzəmətli dağları, saf insanları ilə əlaqələndirir:

*Şair sənə, şair deyən dilin - mən,
Sərkərdəsən, qılınc vuran əlin - mən.
Gözəl sənə, sevgilin - mən, dalin - mən,
Bilmirsənmi, oğlun Kərəmsayaqdır,
Səndə şair olmamaq da günahdır.*

nəzər-diqqəti cəlb edən əsas xüsusiyyətdir. Toxunduğu mövzudan asılı olmayaraq, onun yazıları dağ çeşməsi kimi saf, uşaq gülüşü qədər səmimidir".

Vaqif Aslan isə gənclik dostu Aydın Məmmədovu "Aydın" poeması ilə əbədləşdirdi, tarixdə onun adına daha bir səhifə əlavə etdi.

Mərhum professorumuz Yaşar Qarayev poema haqqında yazırdı: "bütün əsər boyu şair özü -əzabkeşliyi, qeyrət-dərd yanğını qəhrəmanla bölüşən "yaman gün", çətin yol yoldaşına çevrilir və bizə iddiaya əsas və haqq verir ki, əbədiyyətə qovuşan Aydına son anda ən böyük sədaqəti iki şəxs göstərdi: müştərək ölümü onunla qoşa qarşılayan axirət bacısı -Dilərə xanım və bu poemanı ilk dəfə qəbrə, məzara oxuyan, onu göz yaşı ilə baş daşına

yazan axirət qardaşı - Vaqif Aslan!"...

Burada Vaqif Aslan haqqında Aydın Məmmədovun hələ 44 il əvvəl "Şəki fəhləsi" qəzetində yazdığı məqaləyə diqqət çəmək yerinə düşərdi:

"QƏLƏM DOSTUMUZ VAQİF ASLAN

Adlı-sanlı şairlər, ədiblər haqqında yazmaq nə qədər asandırsa, sənət aləminə yeni qədəm qoyan, özünəməxsus sənət ciğiri seçməyə çalışan gənclər barədə danışmaq bir o qədər çətinidir. Şair Vaqif Aslanov belələrindəndir. O, yetkinliyini, dolğunluğunu hələ tam kəsb etməsə də, böyük ümid verir.

Səmimiyyət onun şeirlərində nəzər-diqqəti cəlb edən əsas xüsusiyyətdir. Gözünü açan gündən ətrafda gördüyü mühit, təmteraqdan uzaq zəhmətkeş kənd həyatı ona qəlbin çırpıntılarını, duyğu və düşüncələrini səmimi ifadə etmək üçün ilham vermişdir:

*Çəkiliş qızların göyə insafı,
Qoymurlar hal qala gəncdə,cavanda.
Ay zalım,onsuz da yanıram axı,
Ələfsər zurnasıhavalananda.*

Vaqifin şeirlərinin mərkəzində həmişə insan,onun hiss vəhəyəcanları durur. Xalq şairi Səməd Vurğunun dediyi kimi, "...bu canlı insan bəzən sevir, sevilir, bəzən iztirab çəkir, xəyallara dalır, bəzən müxtəlif təbiət gözəlliklərindən daha saf, daha dərin təsirlər alır". İnsanda yaxşılıq, xeyirxahlığı axtaran gənc şair bəzilərinin mənəsbəpərəstliyinə irad tutur.

*Ağac gördüm, sarmaşıqlar içində-
Alçaq, uca, hamısı da yan-yana,
Ağac gördüm, bir boyda, bir biçimdə,
Ağacları da bənzəyirmiş insana.*

("Ağacları da insan kimidir")

deyən şair hələdə qəlblərdə yuva salmaqda olan pis hisslərə qarşı barışmazdır.

Vaqif gənclərdir. Lakin onun addımları uğurludur. Belə başlanğıc isə Pifaqor demişkən, "bütövün yarısına bərabərdir". Sənə uğurlar arzulanırıq, qələm dostumuz!

**"Şəki fəhləsi" qəzeti,
9 oktyabr, 1976-cı il."**

Yubilyarın anadan olmasının 65 illik yubileyi ərəfəsində onunla birlikdə mərhum

professorumuz Fərman İsmayılova çay stolu arxasında oturmaq mənə də nəsib oldu. Fərman müəllim qəzetimizin hər sayında Vaqif Aslanın yazılarını dərc etdiyimizi böyük maraqla qarşıladı və tövsiyyə etdi ki, gələcəkdə şairin çap olunmayan əsərlərinə daha çox yer ayırıq. Ayrılanda professor bir anlıq dayandı və özünü şairə tutub: "Vaqif, özünü qoru, sən ədəbiyyatımızın təkə yazan əli yox, həm də düşünən beynisən." - dedi.

Onu da qeyd edim ki, Vaqif Aslanın əsərləri həm də Türkiyədə və İranda işıq üzü görür. Məhz onun məqalələri sayəsində "Şəki bələdiyyəsi" qəzeti də Türkiyə mətbuatında təbliğ olunmuş və türk oxucusu tərəfindən bəyənilmişdir. Son illərdə, ilk dəfə bizim qəzetdə işıq üzü görən və silsilə şəklində dərc etdiyimiz "Türk xalqları ədəbiyyatı" yazısı isə Türkiyə ədəbiyyatşünas və tarixçilərinə böyük maraq oyatmışdır.

Vaqif Aslanın "Aydın", XVII əsr fransız səyyahı Şardendən tərcümə etdiyi "Səyahətnamə", "Ruhlarla söhbət", "Oğuz elinə salam", "Qanımdam rəng alan gül", "Hüseyn xan Müştəq", "Bizim dünya adlı bir evimiz var" (əski əlifba ilə Təbrizdə) adlı kitabları və 4 cildlə "Əsərləri" nəşr olunub.

Yubilyar haqqında yazdığım bu kiçik məqaləni onun özünün şair Ramiz Orsərlə hələ 1999-cu ildə olan və "Ocaq" qəzetində dərgi olunmuş müsahibəsində bir suala verdiyi cavabla tamamlamaq istəyirəm:

R.Orsər: - Bu gün iqtisadi məhrumiyyətlər hamını öz içinə çəkməyə, öz ocağının küllünü "üf"ləməyə vadar edib. Hərə bir cürə tüstülənir.

Ancaq hamının tüstüsü Azərbaycan adlı məmləkətin başı üzərində dairələnib bir addım da o yana getmir. Belə bir vaxtda Vaqif Aslan özünü necə hiss edir?

V.Aslan: - Özünü hiss etmək yaşamaqdır. Necə hiss etmək necə yaşamaqdır. Dünnən bir cürə narahat idim, bu gün bir başqa cürə. Şəkililər demişkən: - Adam dağdan ummaz, daşdan ummaz. Adam adamdan umar. Mənim də öz-özümdən qərribə umacaqlarım var. Özgələrin umacaqları da bir yandan. Nə özümə umac ova bilərəm, nə də özgələrinə ərşiştə doğraya bilərəm. Narahatam, qardaş, narahatam.